

İNTERNET GAZETECİLERİ VE İÇERİK ÜRETİCİLERİ İÇİN

33 SORUDA

TCK 217/A VE TCK 218 REHBERİ

Hazırlayan | Av. Cüneyd Altıparmak

Türk İnternet Medya Birliği (TİMBİR) Genel Başkan Vekili,
Güvenli İnternet Medya Merkezi (GİMER) Genel Sekreteri.

cuneydaltiparmak@yahoo.com

[Bu Rehber; haber hazırlama, sosyal medya yayını ve soruşturma süreçleri hakkında genel bilgi verir. Bir paylaşımın hukuki sonucu, olayın ayrıntılarına ve uygulanacak mevzuata göre değişir; somut bir soruşturmada yerelden hukuki destek alınmalıdır]

SORU 01

Gündemdeki madde hangisi: TCK 217’de mi, TCK 217/A’da mı düzenleniyor?

Doğru madde TCK 217/A’dır. “Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçu bu maddede düzenlenir. Madde, 7418 sayılı Kanun’un 29. maddesiyle Türk Ceza Kanunu’na eklenmiştir. TCK 217, farklı bir suç olan “kanunlara uymamaya tahrik” hakkındadır. TCK 218 ise basın ve yayın yoluyla işlenen ilgili suçlarda ceza artırımı ile haber verme ve eleştiri güvencesini düzenler. Bu rehber için doğru ifade “TCK 217/A ve TCK 218”dir.

SORU 02

Suçun oluşması için hangi şartların birlikte bulunması gerekir?

Şu beş şartın tamamı birlikte bulunmalıdır:

- Yanlış olduğu ortaya konulabilen bir bilgi bulunmalıdır. Bu bilgi, kişisel görüş değil, doğruluğu araştırılabilen bir olay veya durumla ilgili olmalıdır.
- Bilgi; ülkenin iç veya dış güvenliği, kamu düzeni ya da genel sağlığı ilgilendirmelidir.
- Bilgi, kim olduğu önceden belli olmayan kişilerin de ulaşabileceği şekilde yayılmalıdır.
- Yayım, toplumun barış ve güven içinde yaşamasını bozabilecek nitelikte olmalıdır.
- Yayan kişi, bilginin yanlış olduğunu bilmeli ve sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak amacıyla hareket etmelidir.

Bu şartlardan biri bile yoksa TCK 217/A suçu oluşmaz. Yalnızca haberin yanlış çıkması yeterli değildir.

SORU 03**Bu madde yalnızca gazetecilere veya yüksek takipçili hesaplara mı uygulanır?**

Hayır. Gazeteci olmak veya belli sayıda takipçiye ulaşmak şart değildir. Herkes bu suçun faili olabilir. Ancak ceza sorumluluğu kişiseldir. Aynı kurumda çalışmak, bütün yayınlardan herkesin sorumlu olması demek değildir. Her kişinin ne yaptığı, neyi bildiği ve hangi amaçla hareket ettiği ayrı incelenir. Haber ekibindeki görevler için 27. soruya bakınız.

SORU 04**Suçun cezası nedir? Zamanaşımı ve usul kuralları nelerdir?**

- Temel ceza: Bir yıldan üç yıla kadar hapidir.
- Cezayı artıran durumlar: Suç, gerçek kimlik gizlenerek veya bir örgütün faaliyeti kapsamında işlenirse ceza yarı oranında artırılır. TCK 218'deki ayrı artırım konusu 5. soruda açıklanmıştır.
- Görevli mahkeme: Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Dava zamanaşımı: Suçun temel şekli için genel süre sekiz yıldır. Uygulanacak ceza artırımları ile süreyi durduran veya yeniden başlatan işlemler hesabı değiştirebilir.
- Soruşturma: Şikâyet şartı yoktur. Savcılık kendiliğinden soruşturma başlatabilir. Suç, uzlaştırma kapsamında değildir.

SORU 05

İnternette yayımlamak TCK 218'deki artırımın uygulanmasına yol açar mı?

İnternette kitleye açık yayın yapmak, basın ve yayın yoluyla işleme kapsamında değerlendirilebilir. TCK 218, ilgili suçun bu yolla işlenmesi hâlinde cezanın yarı oranına kadar artırılmasını düzenler. Maddede suçların numaraları tek tek sayılmaz; “yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçlar” denir. Bu nedenle, TCK 217/A'nın numarası ayrıca yazılmadığı için artırımın kesinlikle uygulanamayacağı söylenemez. Hangi hükmün uygulanacağı ve artırımın şartları dosyaya göre değerlendirilir. Sırf internette paylaşım yapılması, suçun oluştuğunu göstermez.

SORU 06

Her eksik, hatalı veya bağlamından koparılmış haber “gerçeğe aykırı bilgi” midir?

Hayır. Basın hukukunda “görünürdeki gerçeklik” önemlidir. Bunun anlamı, haber yayımlanırken elde bulunan güvenilir bilgi ve belirtilere bakılmasıdır. Gazeteciden bir savcı gibi olayın bütün ayrıntılarını kesin olarak çözmesi beklenmez; ancak doğrulama için makul çaba göstermesi gerekir. Bir değerlendirme hatası veya sert anlatım, tek başına bu suçu oluşturmaz. Buna karşılık, doğru parçaları önemli bilgileri çıkararak yanlış bir olay anlatacak biçimde sunmak da incelemeye konu olabilir. Her durumda 2. sorudaki şartların tamamı aranır.

SORU 07

Kişisel görüş, eleştiri, hiciv ve tahminler bu suça girer mi?

Kural olarak hayır. Kişisel görüş, eleştiri, mizah ve tahmin; doğruluğu kanıtlanabilecek bir olay iddiası içermediği ölçüde bu suçun dışında kalır.

Örnek: “Hükümetin ekonomi politikasını yetersiz buluyorum.” bir görüştür. “Dün gece Merkez Bankasının kasasındaki tüm dövizler şahıslara satıldı.” ise doğruluğu araştırılabilecek bir olay iddiasıdır. Bir açıklamaya “yorum” veya “şaka” denmesi, içindeki somut iddiaları kendiliğinden görüşe dönüştürmez.

SORU 08

Ekonomi, ticaret ve özel hayat konulu yanlış bilgiler kesin olarak kapsam dışı mıdır?

Hayır, konu başlığına bakarak kesin bir sonuca varılamaz. TCK 217/A için bilginin ülkenin güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlıkla ilgili olması gerekir. Örneğin bir ekonomi haberinde bu bağlantının nasıl kurulduğu somut olarak gösterilmelidir. Bir kişinin özel veya ticari yaşamıyla ilgili yanlış bilgi, bu şartları taşımiyorsa TCK 217/A kapsamında olmayabilir. Yine de başka suçlar veya tazminat sorumluluğu gündeme gelebilir.

SORU 09

Bir haberin insanları korkutması, “panik yaratma amacı”nı kanıtlar mı?

Hayır. Haberin yarattığı sonuç ile gazetecinin amacı aynı şey değildir. Örneğin bir afet tehlikesini duyurmak insanları endişelendirebilir. Bu durum, gazetecinin sırf panik yaratmak amacıyla hareket ettiğini göstermez. Kanunun aradığı bu özel amaç ayrıca ortaya konulmalıdır. Hukuk dilinde buna “özel saik” denir.

SORU 10

Sonradan yanlış çıkan veya düzeltilen bir haber suç oluşturur mu?

Tek başına bu nedenle suç oluşmaz. Gazetecinin yayın sırasında ne bildiğine, hangi kaynaklara dayandığına ve amacına bakılır. Sonradan öğrenilen bir bilgi, gazetecinin baştan beri yalan söylediğini kanıtlamaz. Yanlış öğrenince yapılan düzeltme de değerlendirmede önem taşır. Ancak düzeltme yapmak, her durumda ceza sorumluluğunu otomatik olarak ortadan kaldırmaz. Ayrıntı için 20. ve 29. sorulara bakınız.

SORU 11

“Alenen yayma” ne demektir? Bireysel mesajlaşmalar kapsama girer mi?

Alenen yayma, içeriğin kim olduğu önceden belli olmayan kişilerin de erişimine açık olmasıdır. Herkese açık bir sosyal medya paylaşımı buna örnektir. Bire bir özel mesaj ile herkese açık paylaşım aynı değildir. SMS, e-posta ve kapalı gruplarda; mesajın kimlere ulaştığı, gruba girişin nasıl olduğu ve içeriğin ne ölçüde açık olduğu incelenir. Yalnızca uygulamanın adı veya grubun “kapalı” olarak adlandırılması belirleyici değildir.

SORU 12

Kamu barışının gerçekten bozulması şart mıdır?

Hayır. Fiilen olay çıkması veya kamu barışının bozulması şart değildir. Ancak yayımın kamu barışını bozabilecek nitelikte olması gerekir. Mahkeme, paylaşımın bunu nasıl yapabileceğini somut bilgi ve delillerle açıklamalıdır. Yalnızca “toplumda kaygı yaratabilir” gibi genel bir ifade yeterli değildir.

SORU 13

Resmî bir kurumun haberi yalanlaması, haberin suç olduğunu gösterir mi?

Hayır. Resmî yalanlama tek başına suçun kanıtı değildir. Haberin dayanakları, yayın sırasında bilinenler, doğrulama çabası ve gazetecinin amacı birlikte değerlendirilir. Yayıncılık açısından doğru yaklaşım, yalanlamayı incelemek ve ilgili karşı görüşü habere eklemektir. Yeni bilgiler haberi değiştiriyorsa güncelleme açıkça belirtilmelidir.

SORU 14

Başlığa “iddia”, “öne sürüldü” veya soru işareti eklemek yeterli koruma sağlar mı?

Hayır. Bu ifadeler, bilginin kesinleşmediğini anlatabilir; ancak otomatik bir hukuki koruma sağlamaz. Başlığa “iddia” yazıp metinde olayı kesinleşmiş gibi anlatmak yanıltıcı olabilir. Başlık, haber metni, kaynaklar ve sunum birlikte değerlendirilir. İddiayı kimin dile getirdiği, neye dayandığı ve hangi bölümünün doğrulanamadığı açık olmalıdır. Örnek anlatım için 31. soruya bakınız.

SORU 15

Başkasının paylaşımını yeniden yayımlamak sorumluluk doğurur mu?

Doğurabilir. Yeniden paylaşmak da bilginin yayılmasına yol açabilir. Ancak TCK 217/A bakımından kişinin bilginin yanlış olduğunu bilmesi, kanundaki özel amaçla hareket etmesi ve diğer şartların da bulunması gerekir. Yanlış göstermek, eleştirmek veya doğruluğunu araştırmak için yapılan alıntılarda açıklama ve bağlam önemlidir. “Bunu ben yazmadım, sadece paylaştım.” demek tek başına yeterli değildir.

SORU 16

Haber metni dikkatliyse başlığın abartılı olması sorun yaratır mı?

Evet, başlık ile metnin farklı şeyler söylemesi yayıncılık açısından sorun yaratır. Ancak abartılı bir başlık, tek başına TCK 217/A suçunun oluştuğu anlamına gelmez. Yanlış bir olay iddiası, özel amaç ve diğer şartlar birlikte aranır. Metinde yer alan önemli bir uyarı veya belirsizlik, başlıkta kesin bir iddiaya dönüştürülmemelidir. Sosyal medya görselleri için 26. soruya da bakınız.

SORU 17

Çeviri hatası veya yapay zekâ kaynaklı yanlışlıklar suç mudur?

Dikkatsizlikten kaynaklanan gerçek bir hata, tek başına TCK 217/A suçunu oluşturmaz. Bu suçta yanlış bilginin bilerek ve belirli bir amaçla yayılması aranır. Dikkatsizlikle işlenen suça hukuk dilinde “taksirli suç” denir; TCK 217/A böyle bir suç değildir. Ancak yanlış olduğu bilinen bir içeriği bilerek yayarken “Yapay zekâ yazdı.” demek sorumluluğu kaldırmaz. İçeriğin doğrulanması ve fark edilen hatanın düzeltilmesi gerekir. Başka hukuki sorumluluklar ayrıca doğabilir.

SORU 18

Gazetecilik ve eleştiri hakkını koruyan temel hüküm nedir?

TCK 218’in son cümlesi şöyledir: “Ancak, haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.” Anayasa’nın 26. ve 28. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesi de ifade ve basın özgürlüğünü korur. Bu güvenceler, haberin amacı ve içeriği değerlendirilirken dikkate alınmalıdır.

SORU 19

Takma ad kullanmak veya ekip çalışması cezayı otomatik artırır mı?

Hayır. Takma ad kullanılması tek başına artırımın uygulanması için yeterli değildir. Suçun gerçekten kişinin kimliğini gizleyerek işlenip işlenmediği olayın özelliklerine göre incelenir. Aynı haber için birlikte çalışan bir ekip de sırf bu nedenle suç örgütü sayılmaz. Örgüt faaliyeti nedeniyle artırım için ceza hukukundaki ayrı şartların oluşması gerekir.

SORU 20

Haberi silmek veya düzeltmek hukuki durumu nasıl etkiler?

Hata öğrenilince düzeltme yapmak, yanlış paylaşımı kaldırmak ve gerekiyorsa özür dilemek, gazetecinin amacını değerlendirirken lehine dikkate alınabilir. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 2023/4112 E., 2024/1966 K. sayılı kararında, gazetecinin düzeltmeleri, paylaşımı kaldırması ve açıklamaları birlikte değerlendirilmiş; o olayda suçun şartlarının oluşmadığı belirtilmiştir. Bu karar, her düzeltmenin otomatik olarak beraat sağlayacağı anlamına gelmez.

SORU 21**Gazeteci yayın öncesinde ve sonrasında hangi kayıtları tutmalıdır?**

Haberi hangi bilgilere dayanarak hazırladığınızı ve neyi, ne zaman değiştirdiğinizi gösterecek kayıtlar yararlıdır:

- Kaynaklarla görüşme notları, ilgili mesajlar ve haberin dayandığı belgeler.
- Doğrulama soruları, kurumlardan gelen yanıtlar ve yanıt isteme tarihleri.
- Yayımlanan metin, başlık, görsel ve sosyal medya açıklamasının tarihli kopyaları ile bağlantıları. -Yayını kimin hazırladığı ve onayladığı, yapılan düzeltmeler ve güncelleme saatleri.

Bu kayıtları hukuka uygun biçimde saklayın; kaynakların kimliğini gereksiz kişilere açmayın. Resmî yanıt gelmemesi için 30., kaynak gizliliği için 33. soruya bakınız.

SORU 22**Anayasa Mahkemesi bu madde hakkında ne karar verdi?**

Anayasa Mahkemesi, 8 Kasım 2023 tarihli E.2022/129, K.2023/189 sayılı kararında TCK 217/A'ya yönelik iptal istemini oyçokluğuyla reddetti. Yani maddeyi iptal etmedi.

Mahkeme, suç için aranan şartların birlikte bulunması gerektiğini belirtti. Yanlış bilgi, özel amaç ve kamu barışını bozabilecek nitelikte yayım gibi şartlar her olayda ayrıca değerlendirilmelidir.

SORU 23

**Soruşturma açılması için şikâyet gerekir mi?
Soruşturma nasıl yürütülür?**

Şikâyet gerekmez. Savcılık, bir bildirim üzerine veya kendiliğinden soruşturma başlatabilir; paylaşımı ve ilgili delilleri inceler. Soruşturma açılması veya ifadeye çağrılmak, kişinin suçlu olduğu anlamına gelmez. Kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunmadıkça kişi suçlu kabul edilemez.

SORU 24

Bu suçtan soruşturulan herkes tutuklanabilir mi?

Hayır. Tutuklama otomatik değildir ve bir ceza olarak kullanılamaz. Şu koşullar değerlendirilmelidir:

- Suç işlendiğine dair kuvvetli şüpheyi gösteren somut deliller bulunmalıdır.
- Kaçma veya delilleri yok etme, değiştirme ya da tanıklara baskı yapma gibi bir tutuklama nedeni somut biçimde gösterilmelidir.
- Tutuklama ölçülü olmalı; adli kontrol gibi daha hafif bir önlemin neden yetersiz kalacağı açıklanmalıdır. Sadece suçun adını veya cezasını belirtmek yeterli değildir.

SORU 25

İfadeye çağrılan gazeteci veya içerik üreticisi hangi haklarını bilmelidir?

- Suçlamayı öğrenme: Hangi paylaşımın ve hangi sözlerin suçlama konusu olduğunu öğrenebilirsiniz.
- Avukat yardımı: İfadeden önce avukatınızla görüşebilir ve ifade sırasında avukat yardımından yararlanabilirsiniz.
- Susma: Suçlama hakkında açıklama yapmama hakkınız vardır. Kimlik bilgilerinize ilişkin soruları doğru yanıtlamalısınız.
- Lehinize delil sunma: Doğrulama çabanızı, düzeltmeleri ve diğer ilgili kayıtları sunabilir; lehinize delillerin toplanmasını isteyebilirsiniz.
- Tutanağı kontrol etme: İmzalamadan önce ifadeyi okuyabilir, yanlış veya eksik yazılan yerlerin düzeltilmesini isteyebilirsiniz.

SORU 26

Haber metni doğruyken sosyal medya görselindeki kısa başlık farklı bir anlam doğurursa hangi içerik esas alınır?

Yalnızca haber metnine bakılmaz. Şikâyet konusu paylaşımın başlığı, görseli, açıklaması ve ilgili haberin bütünü birlikte değerlendirilir. Görsel, haber bağlantısına tıklamayan kişilere de tek başına bir bilgi aktarabilir. Bu nedenle doğru haber metni, görseldeki yanlış iddiayı kendiliğinden düzeltmiş sayılmaz.

Örnek: Metinde “İçme suyunda kirlilik iddiası araştırılıyor; analiz sonucu henüz yok.” denirken görsele “Suda zehir var!” yazılması, henüz doğrulanmamış bir iddiayı kesin bilgiye dönüştürür. Bu farklılık tek başına TCK 217/A suçunu kanıtlamaz; 2. sorudaki şartların tamamı yine aranır. Yayıncılık açısından, önemli belirsizliği görselde de belirtin. Yanlış görseli ve sosyal medya açıklamasını, yalnızca haber metnini değil, birlikte düzeltin.

SORU 27**Muhabir, editör, görsel tasarımcı ve sosyal medya sorumlusu aynı yayında yer aldıysa sorumlulukları nasıl ayrılır?**

Temel soru şudur: Her kişi ne yaptı, neyi biliyordu ve ne amaçla katkı verdi? Aynı ekipte çalışmak, herkesin aynı suçu işlediğini göstermez. İncelemede örneğin şu noktalar önem taşır:

Muhabir: Bilgiyi hangi kaynaktan aldı, neyi doğruladı ve editöre hangi uyarıları ilettili?

Editör: Hangi ifadeyi değiştirdi, belirsizliği kaldırdı mı, yayına hangi bilgilerle onay verdi?

Görsel tasarımcı: Kendisine verilen metni mi yerleştirdi, yoksa farklı bir iddia içeren başlığı kendisi mi oluşturdu?

Sosyal medya sorumlusu: Hangi metin ve görseli yayımladı, değişiklik yaptı mı, yanlışlık kendisine bildirilmiş miydi?

Sadece teknik bir iş yapmak veya bir unvana sahip olmak tek başına yeterli değildir. Suça bilerek katkı verilip verilmediği ve bu katkının biçimi ayrı incelenir. Basın Kanunu kapsamındaki yayınlarda, eser sahibi ve belirli koşullarda sorumlu müdür ile bağlı olduğu yetkili için 11. maddedeki özel kurallar da dikkate alınır. Hazırlık, değişiklik ve onay kayıtları bu ayrımı yapmayı kolaylaştırır.

SORU 28**Bir paylaşımın altına kullanıcıların yazdığı yorumlardan yayıncı hangi koşullarda sorumlu tutulur?**

Kullanıcı yorumları, otomatik olarak yayıncının kendi sözü sayılmaz. Yorumu kimin yazdığı ve yayıncının bu içerikle ne yaptığı ayrı incelenir. Bir yorumu kendi bilgisi gibi yeniden yayımlamak veya benimseyerek yayılmasını sağlamak ayrıca değerlendirmeye konu olabilir. TCK 217/A açısından yanlış bilgiyi bilerek yayma, kanundaki özel amaç ve diğer şartlar gösterilmelidir. Yorumun silinmemiş olması tek başına bu suçun bütün şartlarını kanıtlamaz. Bununla birlikte, kendi sitesinde yorum alanı işleten yayıncı ile bir sosyal medya platformundaki hesap yöneticisinin konumu aynı olmayabilir. İçeriği üretme veya başkasının içeriğine yer sağlama rolüne göre 5651 sayılı Kanun, tazminat kuralları ve uygulanması gereken yargı kararları ayrıca önem taşır. Gelen şikâyeti incelemek, açıkça hukuka aykırı yorumlar için uygun işlem yapmak ve alınan önlemleri kaydetmek yararlıdır.

SORU 29**İlk paylaşım düzeltilmişse ekran görüntüleri ve başka hesapların yeniden yayımladığı eski sürüm nasıl değerlendirilir?**

İlk paylaşım, yayımlandığı andaki içeriği ve koşullarıyla; düzeltme ise ne zaman ve nasıl yapıldığıyla değerlendirilir. Ekran görüntüsü eski içeriği gösterebilir. Ancak hangi hesaba ait olduğu, tarihi, bütünlüğü ve bağlamı kontrol edilmelidir.

Başka bir hesabın eski sürümü yeniden yayması, kendiliğinden sizin yeni bir paylaşımınız sayılmaz. O yayına katılıp katılmadığınız ayrıca incelenir. Öte yandan, düzeltme yapmak ilk paylaşımın varlığını ortadan kaldırmaz. Eski ve düzeltilmiş sürümü, tarih-saat bilgilerini ve düzeltmenin bağlantısını saklayın. Düzeltmeyi ilk paylaşımın yapıldığı kanallarda da görünür kılın. Basın Kanunu kapsamındaki internet haber siteleri için içerikleri iki yıl saklama yükümlülüğü vardır. Yargı mercilerince yazılı olarak bildirilen soruşturma veya dava konusu kayıtlar, işlemlerin bittiği bildirilene kadar korunmalıdır.

SORU 30**Yayın öncesinde resmî kurumdan yanıt istenmiş, fakat yanıt gelmemişse gazeteci haberi hangi kayıtlarla desteklemelidir?**

Yanıt gelmemesi, iddianın doğrulandığı anlamına gelmez. Doğrulama çabanızı göstermek için şu kayıtları tutun:

- Kuruma yöneltilen soruların tam metni, gönderim tarihi ve saati, başvuru kişi veya birim.
- E-posta, başvuru numarası, iletim bilgisi ve varsa hatırlatma mesajları.
- Telefonla görüşüldüyse kiminle, ne zaman ve ne konuşulduğuna ilişkin notlar.
- Haberi destekleyen diğer belgeler ve bağımsız kaynaklar; acil yayımlama kararı varsa bunun gerekçesi.

Örnek ifade: “Kurumdan görüş istedik. Haberin yayımlandığı tarih ve saat itibarıyla yanıt ulaşmadı.” Bu ifadeyi yalnızca gerçekten yanıt istediyseniz kullanın. Sonradan gelen yanıtı da değerlendirin ve gerekli güncellemeyi yapın. Kaynakları açığa çıkaran gereksiz bilgileri yayımlamayın.

SORU 31**Kamu yararı taşıyan, ancak henüz tam doğrulanamayan bir iddia hangi ifadelerle ve hangi bağlamda aktarılmalıdır?**

Doğrulan bilgiyle henüz doğrulanmayan kısmı ayırın. İddiayı kimin dile getirdiğini, neye dayandığını ve hangi noktanın belirsiz kaldığını açıklayın. Kaynak gizliyse kimliğini açmadan, bilginin dayanağını mümkün olduğu ölçüde anlatın.

Örnek ifade: "Görüştüğümüz mahalle sakinleri, içme suyunun renginin değiştiğini söylüyor. Suyun sağlık açısından risk taşıdığı iddiasını henüz bağımsız kaynaklarla doğrulayamadık. İlgili kurumdan analiz sonuçlarını ve açıklama istedik."

Bu örnek ancak anlatılan görüşmeler ve başvurular gerçekten yapılmışsa kullanılmalıdır. "İddia" sözcüğü, dayanaksız söylentiye yayımlama izni değildir. Kamu yararı ve aciliyet olsa da eldeki dayanakları kontrol edin; ciddi zarar verebilecek ve yeterli dayanağı olmayan iddiayı yayımlamayı erteleyin. Başlık ve görselde de aynı belirsizliği koruyun. Bunlar yayıncılık önerileridir; tek başlarına hukuki koruma garantisi vermez.

SORU 32**Haber metni, başlık, görsel ve sosyal medya açıklaması arasında tutarlılığı sağlamak için kim, neyi kontrol etmelidir?**

Aşağıdaki görev paylaşımı bir yayıncılık önerisidir; kanunun her haber odası için koyduğu sabit bir görev listesi değildir:

- Muhabir: İsim, tarih, yer ve sayıları; belgeleri, kaynakları ve henüz doğrulanmayan bilgileri kontrol eder.
- Editör: Başlığın metnin söylemediği bir şeyi söyleyip söylemediğine, iddia ile kesin bilginin ayrılmasına ve karşı görüşe bakar.
- Görsel tasarımcı: Fotoğrafın doğru olay ve tarihle ilgili olmasını, kesilen görüntünün anlamı değiştirmemesini ve kısa başlığın belirsizliği yok etmemesini kontrol eder.
- Sosyal medya sorumlusu: Görseli, paylaşım metnini, bağlantıyı ve bağlantının ön izlemesini haberin son sürümüyle karşılaştırır.
- Son onayı veren kişi: Bütün parçaları birlikte görür; farklı veya daha kesin bir iddia kalmadığını kontrol eder. Onaylanan sürüm ile tarih ve saati kayda geçirir.

Tek başınıza çalışıyorsanız aynı kontrolleri sırayla yapın. Son kontrolden sonra içerik değişirse ilgili parçaları yeniden kontrol edin.

SORU 33

Soruşturmada gazetecinin telefonu veya bilgisayarı incelenirken haber kaynaklarının gizliliği nasıl korunur?

Basın Kanunu'nun 12. maddesi, kapsamındaki süreli yayın sahibi, sorumlu müdür ve eser sahibini haber kaynaklarını açıklamaya zorlanmaya karşı korur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi de gazetecilik kaynaklarının korunmasında önemlidir. Ancak bu koruma, gazetecinin cihazının hiçbir koşulda incelenemeyeceği anlamına gelmez.

Böyle bir işlemle karşılaşırsanız avukat yardımı isteyin. Özellikle şu konuların kayda geçirilmesini talep edin:

- İncelemeye dayanak olan kararın ve kapsamının açıklanması; cihazlarda gizli haber kaynaklarına ait bilgiler bulunduğu tutanağa yazılması.
- İncelemenin soruşturmaya ilgili veri ve dönemle sınırlandırılması; ilgisiz kaynak bilgilerinin ayrılması ve korunması.
- Kaynakları açığa çıkarabilecek verilere erişimden önce, gizliliği koruyacak bağımsız yargısal değerlendirme ve uygun önlemler alınması.
- El koyma ve kopyalama işlemlerinin tutanağa bağlanması; CMK 134'ün öngördüğü yedek kopyanın gazeteciye veya avukatına verilmesi.

Bağımsız içerik üreticileri açısından korumanın kapsamı, yapılan gazetecilik faaliyeti ve ilgili kanunun şartlarına göre değerlendirilir. Kayıtları silmek veya değiştirmek yerine, avukatınızla birlikte işlemin kapsamına ve hukuka uygunluğuna itiraz edin.